

Eesti ekspositsioon „Nõrk monument: pjeestaalialused arhitektuurid“ Veneetsia XVI arhitektuuriennaalil
Santa Maria Ausiliatrice kirik,
26.05–24.11.2018

Estonia's Pavilion 'Weak Monument: Architecture Below the Pedestal' at the 16th Biennale Architettura of Venice
Church of Santa Maria Ausiliatrice,
26.05–24.11.2018

Milleks meile nõrk monument? Weak Monument— What For?

„Nõrk monument“ uurib arhitektuurse detaili ja igapäevase pragmaatilise arhitektuuri mõjujõudu ja kirjeldab, kuidas nõrk (ja enamasti vähe materiaalselt ressursi vajav) arhitektuuripraktika võib muutuda oluliseks ja uut loovaks.

'Weak Monument' examines the effect and significance of architectural elements and pragmatic everyday architecture and describes how weak (and normally not material-intensive) architectural practice may become significant and give rise to something new.

TEKST / TEXT Kaja Pae

Mis on nõrk arhitektuur?

Eesti ekspositsiooni „Nõrk monument“ kuraatorid Laura Linsi, Roland Reemaa ja Tadeáš Ríha määratlevad nõrka arhitektuuri kui meetodit, mis tähendab detailidele keskendumist ja seoste loomist. Nõrga arhitektuuri all mõistavad nad peaaesjalikult pragmaatiliste ilmingute tulemusel kujunenud ruume. „Me ei tegele semantikaga, ei tegele üksiku arhitektuuriobjekti kui sõnumi kehastajaga,“ ütlevad kuraatorid vestluses. Seega ei kõnele nende looming inimestega, kes otsivad arhitektuurist monumentaalsust ja iseseisva objekti jõulist enesekehtestust või seisukohavõttu. Neile pakub huvi eestleitud objektide ühendamine, hetkeseisu kokku traageldamine. Mõneti on nende töö võrreldav tähtkuju kirjeldaja tööga – olemasolevate objektide vahele luuakse uued seosed, nii et joonistuvad välja uued konstellatsioonid või nägemismustrid. See võib olla ka situatsioon, kus nõrgast arhitektuuripraktikast saab järsku tugev: kasutatakse ära olemasolevad objektid ja luuakse uued tähendusruumid, joonistatakse välja uued liigendused. Vahe on vaid selles, et ühendusviisid, millest kuraatorid räägivad, on üldiselt üdini realistlikud ja füüsilised. See tähendab, et uuritakse ühendusi või muudatusi, mis on loodud kasvõi paarisentimeetrise nihutusega – näiteks renoveeritud

Soo tänava äärekivide allalaskmine, mida illustreerib ka tänava fragmendi makett. Kuraatoreid köidabki nõrga arhitektuuri – igapäevase tagasihoidliku võimaldaja – potentsiaal muutuda tugevaks kas siis lihtsalt sellega, et on oma funktsionaalsusega end sügavalt tõestanud või sellega, et ta hakkab suunama olulisi sündmusi.

Kas see on alalhoidlikkus?

Arhitektuuri ajalisus ja pärand on seoste loojatele mõistagi oluline. See näitus ei saaks olla siledate valgete seintega ruumis. Väikeste seoste ja liigutustega on muudetud ekspositsiooni ruumi, milleks on endine kirik – pool pöranda tasapinnast on OSB-plaadi ja univiki abil tõstetud altari baasi kõrgusele. Pöranda sillutamisel kasutatud unikivi torkas Londonis töötavatele kuraatoritele Eesti ringkäikudel silma kui „Eesti avaliku ruumi materjal“. Selle peale on paigutatud lihtne, näiteks kodumaiste kergliikluste ääres sagedasti esinev pink. Pingi ja altari vahele on püstitatud krohvitud sein. Kasutatud materjalid on sedavõrd igapäevased ja pretensioonitud, et muutuvad nii kasutajale kui ka kultuurikriitilisele vaatlejale tihti peale läbipaistvaks, st märkamatuks.

Mida arvata seesugusest nokitsemisest ja kus on siin arhitektitöö uuenduslikkus? Tundlik ruumiga tegeleja võtab ette olemasoleva ja oskab täienduste ja tuleviku kujutuse abil selle olemasoleva sõlmida kaasaega. Niiviisi ei loo ta utopiat ega kaasajast tegelikult maha jäätavat moemalli, vaid koosaegsust. Aitab justkui ajast (ehk kasutusest) välja kukkunud ruumipudemed uuesti nüüdisaegsesse tervikusse. Ja õnnestunud juhul on see tervik korraga tuttavlik, aga ikkagi kaasaega uudelt määratlev ja rabav. Seega ei ole niisugune praktika alalhoidlikkus, vaid tagasihoidlikkuse ja vastutustundega laetud tarkus.

Ülevaks elatud argipäev

„Nõrk monument“ on kujunenud arhitektuurse uurimistöö käigus ja on tunda, et liigutud on edasi samm-sammult ja lastud uurimistöö end juhtida – silme ees ei ole terendanud algusest peale valmis ja mõjusat vormi, mida eksponeerida. Sedalaadi seikluslikku uurimistööd kohtab koolides, kuid kahjuks aina vähem biennaali-taolistel üritustel, kus pilku püütakse ikka pigem mõjusa kujundiga. Kuraatorid eksponeerivad (ka kataloogis) uurimistöö vaba voolamist ja haprust üsna varjamatult. Tööd alustati Leonhard Lapini satiirilise Eeslitalli projektiga (1973), mis on Tatlini kolmanda internatsionaali monumenti projekti (1920) paroodia ja paaritab niiviisi vastandlikud mõisted „nõrk“ ja „monument“. Eeslitall on ulja ambitsioonika vormiga, ent laudadest kokku klopsitud, juhuslike akendega tagasihoidlikus mõõdus ehitis, mille kavandilt võib lugeda „interjööri sisustab eesel“.

Tundlik ruumiga tegeleja võtab ette olemasoleva ja oskab täienduste ja tuleviku kujutuse abil selle olemasoleva sõlmida kaasaega. Niiviisi ei loo ta utopiat ega kaasajast tegelikult maha jäätavat moemalli, vaid koosaegsust. Aitab justkui ajast (ehk kasutusest) välja kukkunud ruumipudemed uuesti nüüdisaegsesse tervikusse. Ja õnnestunud juhul on see tervik korraga tuttavlik, aga ikkagi kaasaega uudelt määratlev ja rabav. Seega ei ole niisugune praktika alalhoidlikkus, vaid tagasihoidlikkuse ja vastutustundega laetud tarkus.

The curators of Estonia's pavilion 'Weak Monument' Laura Linsi, Roland Reemaa and Tadeáš Ríha define weak architecture as a method which implies focussing on details and creating connections. They understand weak architecture as spaces which have primarily developed as manifestations of pragmatic practices. 'We do not engage in semantics, we do not concentrate on a single architectural object as an embodiment of meaning,' the curators tell us in conversation. Thus, their creations do not speak to people who seek imposing monumentality or strong message in an independent architectural object. They are interested in joining existing objects, stitching together current configurations. Their work somewhat resembles describing constellations—new connections are built between what is already there until new visual patterns emerge. This could also be the intersection where weak architectural practice suddenly becomes strong: the existing objects are used to create new semantic spaces and forge new articulations. The only difference is that the ways of connection which the curators talk about are in general entirely real and physical. It means that they examine connections or alterations which result even from a smallest shift amounting to mere one or two centimetres—such as the lowering of the paving edging on renovated Soo street, as illustrated in the model of a street fragment. The curators are indeed fascinated by the potential of the weak architecture—that what makes possible the regular and the modest—to become strong, even if simply by its strong functionality or by providing an impetus for important events.

Is it opposition to change?

The temporality and legacy of architecture is, of course, important for the creators of the connections. This exhibition could not exist in a room of smooth white walls. The exhibiton hall, which is a former church, has been altered by small connections and moves—half of the floor has been raised to the same level with the base of the altar by OSB boards and interlocking unistone pavers. The unistones used for paving the floor caught the attention of the curators who live in London as the 'ubiquitous material of Estonian public space'. On top of the floor, a simple bench has been placed, such as can frequently be found at Estonian bikeways. Between the bench and the altar, a plastered wall has been erected. The used materials are so common and unpretentious that they often become invisible for both regular users and cultural critics as well.

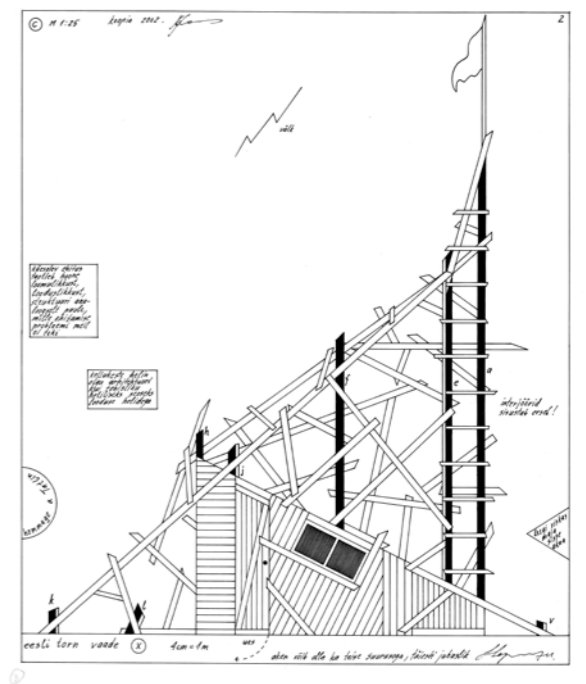
What should we think of such tinkering and where can we find here novel architecture? A space-sensitive mind approaches the existing structures and is able to integrate what it sees into today's context by modifications and visions of future. Thus, it creates neither a utopia nor an obsolete fashion trend, but co-temporaneity, and helps to bind the fragments of space which have fallen out of time (or use) back into the fabric of contemporary architecture. And if it succeeds, that fabric appears at the same time familiar, yet striking, providing a new definition of contemporaneity. Therefore, such a practice is not an opposition to change, but wisdom charged with humility and sense of responsibility.

Sublimation of everyday life

The genesis of the 'Weak Monument' lies in architectural research, and it feels as if its step-by-step progress has been guided by that research as it unfolded, not by a complete vision of an imposing form which to put on display, ready at the very outset. Similar adventurous research can characteristically seen in schools, but unfortunately less and less at events of Biennale calibre where exhibitions attract visitors mainly by effective image only. The curators demonstrate (also in the catalogue) quite unabashedly the free flow

- Vaade näituseruumile. Altarit varjav sein ja tellingud „Eesti avaliku ruumi materjal“ unikivi abil tõstetud pörandapind.
- All: Eeslitall, Leonhard Lapin (1973). Allikas: Eesti Arhitektuurimuuseum.
- Exhibition space: plastered wall and scaffold, unistones as an 'ubiquitous material of Estonian public space' used to raise the floor level.
- Below: Donkey Stable, Leonhard Lapin (1973). Source: Museum of Estonian Architecture.

Uurimistöö käigus kujunes nõrga arhitektuuri näiteks aga nn Tallinna maja. Kivistepikojaga kahe-kolmekorruselise puitmaja oli majanduslikult optimaalne üürimaja tüüp, mida ehitati Tallinnas 1920. aastatest kuni Teise maailmasõjani. Ehkki sündinud pragmaatilistel kaalutlustel, hakkas ta kujundama Tallinna elurajoonide ilmet ning muutus oma ajastu arhitektuuri sümboliks. Arhitektuuriselt vaoshoitud, kuid pragmaatiline lahendus kujunes järk-järgult mõjuvõimsaks. Teise näitena saab tuua juba mainitud Soo tänava ümberehituse (2013). Ka Soo tänav ei ole arhitektuurse kujundina, pildilisesena justkui midagi erilist, kuid on oma mõjuvõimsuse saavutanud just (nappide ja läbimõeldud lahenduste) toimimise kaudu.

On selge, et vastandlike sõnapaaride „nõrk“ ja „monument“ vahele on võimalik üles ehitada palju erineva tonaalsusega maailmu, kui püüda uurida (mida näitus ju teebki), kuidas need mõisted on süvakihides läbi põimitud, selleks et oleks võimalik vaikne fluktuatsioon või äkiline läbilöötk ühest skaala piirkonnast teise, st mingit sorti nõrkusest (nähtamatusest) mingit sorti monumenti või jõuallika staatusesse. Kuraatorid on välja toonud näiteid, kus tänavasillustisest on saanud poliitiliselt laetud objekt – barrikaad, ründevahend vms.

Omaette äramärkimist väärrib näituse kataloog, mis sisaldab mitmeid kuraatorite tööle olulist lisamõõdet andvaid ja väga häid esseid, mis avavad ka Walter Benjamini, Gianni Vattimo jt tööd arenenud kangelas-mõtlemisest lahknemise nõrkuse-mõtlemise liine, mida Eesti kontekstis võiks nimetada nii hajusaks vastupanuks kui ka praktiliselt tegutsevaks talupojamõistuseks. Kuraatorid räägivad, et nende jaoks on oluline graafilise materjaliga töötamine. Umbes poole kataloogi mahust moodustavad pildipaarid, kus paari paremal küljel on nõrga arhitektuuri ja vasakul küljel tugeva arhitektuuri näide.

Olemus on, aga kogemust pole

Seda näitust on väga lihtne kritiseerida, kui küsida, kas see pakub mingisugust mõjusat ja selget ruumikogemust. Niisuguse kogemuse jätab see suuresti pakkumata. Platon kritiseeris kunsti, kuna see esitavat mõtet niisuguses vormis, et vaataja-kogel tekib kohene kehaline ja tajuline kogemus, mistõttu vaataja arvab olevat kõike hetkega mõistnud, kuid õigupoolest on see mõistmise tunne petlik – vaataja ei mõtlevat nähtut tegelikult läbi. Eesti ekspositsioon on Platoni mõistes üsna kunstivaba, kuna selgitab arhitektuuri (ja selle mõjujõudu) hoopis mõistuspäraselt, võttes arhitektuuri justkui osadeks lahti ja sellega ka kaotades kohese mõju. Jääme sellest „petlikust tervikkogemusest“ ilma, aga süvenedes saame ometi palju teadlikumaks arhitektuuri toimemehhanismidest. Lummutavast kogemusest ilma jäämine on aga ühtlasi hind, mida antud juhul teadasaamise eest maksame. Küsisin kuraatoritelt, kui haarav on see väljapanek vaatajale, kes pole tummise kataloogi ja näitust saatva uurimistööga kursis. Vastuseks saan, et arhitektid, keda detail köidab, asuvad endises kirikus tehtud väikeseid lükkeid kohe uurima.

Miks see näitus meile praegu oluline on?

Minu jaoks on „Nõrk monument“ üks Eesti paremaid väljapanekuid Veneetsia arhitektuuri biennaalide ajaloos. Esiteks ülalpool mainitud vapra uurimuslikkuse tõttu, mis tähendab, et tulemus ei sisaldunud aimatavalt juba uurimuse algprojektis, me oleme tõepoolest targemaks saanud. Teiseks seetõttu, et ta näitab meile pea puust ja punaseks kujul igapäevase arhitektuurse detaili tohutut potentsiaalset mõjujõudu. Kolmas põhjus on aga, mis muudab ekspositsiooni oluliseks just praegusel hetkel. Eesti ei ole olnud kunagi nii rikas kui praegu. Meie materiaalne vaesus on aga tähendanud, et säilinud on erinevatest aegadest pärit ruumilisi kihistusi, kuna on puudunud ressursid neid uuega asendada. Samuti ei ole sündinud liiga

and fragility of the research. Their starting point was Leonhard Lapin's satirical Eeslital ('Donkey Stable') design (1973) which parodies Tatlin's Monument to the Third International (1920) and thus pairs the contradictory terms 'weak' and 'monument'. The Donkey Stable has a daring and ambitious form, but is knocked together of boards, a building of modest size with randomly placed windows. Its interior, as it says in the project, is 'furnished by a donkey'.

During the research, however, the best example of weak architecture was found in the so-called Tallinn house. These small two- or three-storey wooden tenement houses with a stone staircase in the centre were built in Tallinn from 1920s until the onset of World War II in significant numbers due to their economically optimum design. Although it arose out of pragmatic considerations, this building type became a characteristic element in Tallinn's cityscape and turned into a symbol of the interwar era architecture. The architecturally restrained and pragmatic solution gained significance slowly but surely. The second example is the 2013 reconstruction of Soo street, which has already been mentioned. As an architectural image, Soo street appears as nothing special, but it has acquired its significance by its function (through minimal and thought-through solutions).

It is obvious that many worlds with different tonality can be built between the contradictory pair of words 'weak' and 'monument', when we examine (which indeed the exhibition does) how these concepts intertwine in deeper layers, to make possible a calm fluctuation or sudden leap from one end of the scale to the other, i.e., some kind of weakness (invisibility) is elevated to the status of a monument or a power. The curators have highlighted examples where pavement material has become a politically charged object—a barricade or a weapon, etc.

A special mention should be made of the exhibition catalogue which contains several excellent essays, providing an additional dimension to the curators' work and also expounding on lines of weakness-thinking diverging from the hero-thinking based on the works of Walter Benjamini, Gianni Vattimo and others, which in Estonian context could be called diffuse resistance or practical common sense in operation. The curators claim that they find it important to work with graphic material. A half of the catalogue consists of pairs of pictures juxtaposing the specimens of weak architecture on the right side and strong architecture on the left side.

Essence is there, experience is not

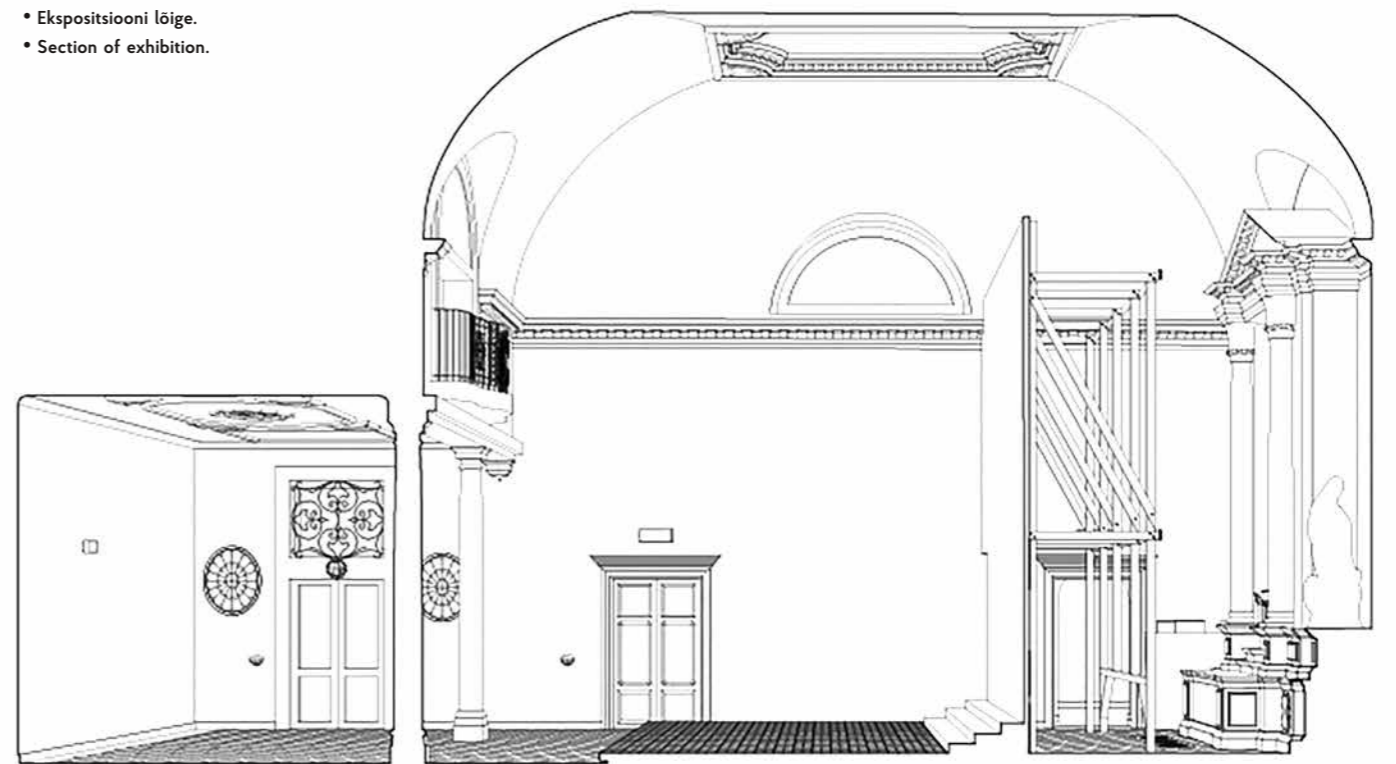
It is very easy to criticise this exhibition if we ask whether it offers an effective and clear spatial experience. Such an experience will be largely absent. Plato criticised art, since it presents the idea in such a form that the person observing and experiencing the art gains an immediate physical and sensory experience, seemingly understanding it all in a moment, but that sense of understanding is in truth deceptive—the observer really does not think through what he or she has seen. In Plato's sense, Estonia's pavilion is quite bereft of art, since it explains architecture (and its impact) rather rationally, as if by taking it into parts and thereby also losing the immediate effect. We lose the 'deceptive experience of the whole', yet if we care to pay attention, we can learn a lot about the inner mechanisms of architecture. The price of such knowledge, however, is the elimination of catharsis in our experience. I asked the curators how captivating the exhibition can be to such visitors who are unfamiliar with the contents of the substantial catalogue and the underlying research. They responded that the architects who are drawn to detail begin at once to examine the clever arrangements in the former church.

palju mastaapseid ühe ajastu malliga piirkondi (kui paneelelamute piirkonnad välja arvata). Omavalitsustes kohtab tungi teha ruum nüüd lõpuks ometi „normaalseks“, „tänapäevaseks“, kaotada eba-meeldivad, vaesust või mittesobivat ideoloogiat esindavad objektid või ruumilised situatsioonid, mõtlemata, et nii viisi kaotame suhtelise vaesuse kaudu tekkinud suure rikkuse ruumilise mitmekesisuse näol. Vaatamata tarvidusele intellektuaalse pingutuse ja tundlikkuse järele, mida vanamoodsana näiva ruumi nüüdisaega sõlmimine vajab, tasuks see siiski ette võtta. „Nõrk monument“ tuleb meelde, et tihti peale on tark teha vähem – arhitektidel seisab ees ülesanne erinevate kihistuste objektide kaasaegseks tervikuks traagel-dada-liigendada, nii et hakkaksime taevast märkama kõnetavaid, aga seninägematuid tähtkujusid. ☹

A space-sensitive mind approaches the existing structures and is able to integrate what it sees into today's context by modifications and visions of future. Thus, it creates neither a utopia nor an obsolete fashion trend, but co-temporaneity, and helps to bind the fragments of space which have fallen out of time (or use) back into the fabric of contemporary architecture. And if it succeeds, that fabric appears at the same time familiar, yet striking, providing a new definition of contemporaneity. Therefore, such a practice is not an opposition to change, but wisdom charged with humility and sense of responsibility.

• Ekspositsiooni lõige.
• Section of exhibition.

Fotod / Photos Tõnu Tunnel

- Vasakul: Tallinna maja, Joosep Lukk (1931). 1:15 betoonist valatud makett, 2018.
- Keskel: Kuraatorid (vasakult): Tadeaš Říha, Laura Linsi, Roland Reemaa.
- All: Tugeva (vasakul) ja nõrga arhitektuuri pildipaarid näituse kataloogis.
- Left: Tallinn Type House, Joosep Lukk (1931). 1:15 concrete cast model, 2018 .
- Center: Curators (from left): Tadeaš Říha, Laura Linsi, Roland Reemaa.
- Below: Pairs of strong (left) and weak architecture in exhibition catalogue.

Wherein lies the importance of the exhibition for us right now?

For me personally, the 'Weak Monument' is one of the finest pavilions Estonia has ever created for the Venice Architecture Biennales. Firstly, because of its brave investigative nature, meaning that the final result could not be anticipated in the initial project and we have indeed become wiser through the process. Secondly, because it shows clearly the potentially immense power of a common architectural element. Thirdly, and that is the reason why the exhibition is so important right now, because Estonia has never been as prosperous as it is now. As a consequence of our material poverty, however, we still preserve our spatial stratifications from different eras, since we have not had the resources to replace them. We also have no large areas of monotonous same-era architecture (if we do not count the cheap urban apartment building districts). Under changed conditions, however, the local authorities are now urging to have their public space finally made 'normal' and 'contemporary', to get rid of the disagreeable objects or spatial configurations representing poverty or an incorrect ideology, giving no thought to the fact that in so doing we will be losing the great wealth of spatial diversity which has emerged from the relative poverty. Regardless of the intellectual effort and sensitivity required for the integration of the antiquated space into contemporary space, it is worth undertaking. The 'Weak Monument' reminds us that sometimes it is smarter to do less—the architects are faced with the task of stitching together and articulating objects of different stratifications, so that we could start noticing such constellations which we have never seen before in the sky. **M**

Title Project
A
 Paved square around the statue of Peter the Great
 Suurplats ümber Peteri Suure suursõjastatule
Location Auland
Author Adolf Berntzmann
Year 1910

B
 Curator Laura Lind in front of a barricade during the Tompea political centre restoration
 Kuraator Laura Linsi tornamööda tootmis- ja näitusekeskuse ehitamisel
Location Tallinn
Author Laura Linsi
Year 2018

Shedders
 When the statue of Peter the Great was erected in Tallinn, the square around it was paved for the first time. The statue was removed but the pavement remained to form the city's central square.
A
 Tallinn
 Kuraator Laura Linsi
 Kuraator Laura Linsi tornamööda tootmis- ja näitusekeskuse ehitamisel
 Kuraator Laura Linsi tornamööda tootmis- ja näitusekeskuse ehitamisel
Location Tallinn
Author Laura Linsi
Year 2018

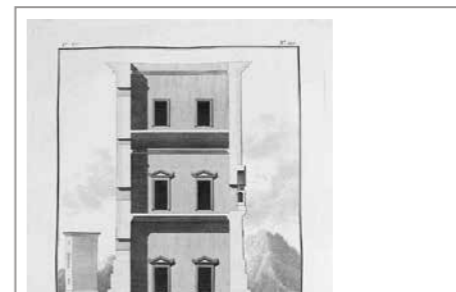

The Project
A
 Renovation of St Mary's Cathedral after the 2000 fire
 Püha Marija Katedraali renoveerimine pärast 2000. aasta tulekahju
Location Tallinn
Author EKA Sisearhitektuur
Year 2017

B
 Cathedral "Reconstruction"
 Katedraali "Rekonstruktsioon"
Location Tallinn
Author Gunter Reinhold
Year 1944

Changed perspectives
 Sculpting stone around it what is otherwise out of reach, to celebrate a historic city, a temporary frame used for researching and restoring the gift to Christian Akermann is also made accessible to the public.
 Skulptuurist ümbritsetud kivi, mis muudab kättesaamatuks, et tähistada ajaloolist linna, ajutine raam, mis kasutati uurimiseks ja taastamiseks, et anda ühiskonnale kättesaamatu.
Location Tallinn
Author Gunter Reinhold
Year 1944

The Project
A
 Drawing "Mausoleum of Bismarck"
 "Bismarcki mälestusmägi" joonistus
Location Tallinn
Author Jean Marie Debetre
Year 1790

B
 Tallinn Type House
 Tallinn tüüpiline maja
Location Tallinn
Author Karl Treumann
Year 1934

Protection of body
 A fire-resistant core was prescribed for stairways of Tallinn timber houses, to protect the bodies of those who inhabited them. The earliest vertical form was reproduced on a city-wide scale.
 A mausoleum protects and signifies a body that has left, it has the doors and stairs and windows.
Location Tallinn
Author Karl Treumann
Year 1934